

An illustration of a spider on a web. The spider is blue with a red head and is positioned on a small section of its web. The web is a complex, multi-layered spiral structure. A vertical brown stem, possibly a bamboo stalk, runs through the center of the web. The background is a light, textured surface. The text is overlaid on the web.

העכביש

אנסי

סיפורי אפריקה

מערבית

מדוע בסיפורים מזכירים את העכביש אננסי?

לפני שנים רבות הנמר היה לשולט ביער. העשבים נשמעו ללחישות שלו, העצים רעדו בפני הכעס שלו.

והחלש ביותר ביער היה העכביש אננסי. את הלחשים שלו לא שמע אף אחד, וכשהוא כעס כולם צחקו.

ופעם נפגשו ביער החזק ביותר והחלש ביותר, הנמר והעכביש. הצפרדעים שהסתתרו תחת העלים שמעו אותם. התוכים הירוקים שישבו על ענפי העצים ראו אותם. עד האדמה השתחוה העכביש לפני הנמר: "רציתי לבקש את רשותך" אמר.

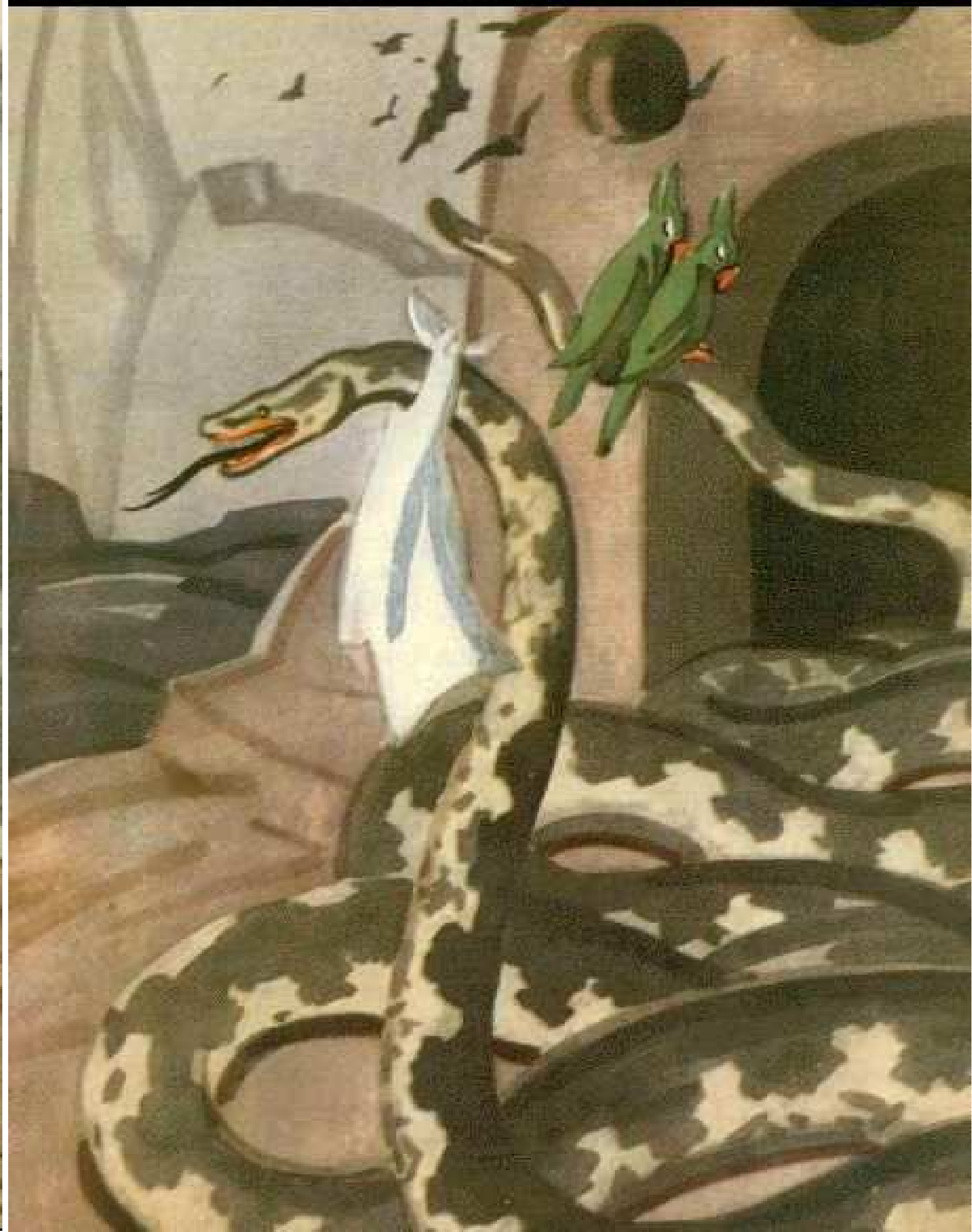
"דבר" ענה הנמר.

"כולם מכירים את הכוח שלך" התחיל העכביש אננסי "רבים מכירים את שמך. צומחים שושני נמר ומתעופפים פרפרי נמר. ואני החלש ביותר, את שמי לא נושא אף אחד. אז תרשה, נמר עצום, שלפחות בסיפורים יזכירו אותי."

"טוב" אמר הנמר "ארשה לך, אבל קודם תביא לי נחיל של צרעות, נחש פיתון גדול ולאופרד. אם תמלא את שלושת המשימות יספרו בסיפורים על העכביש אננסי."

אננסי הלך לגן, קטף דלעת ועשה בה פתח קטן.
אחר כך שפך לדלעת קצת מים, התיז מים על
עצמו כאילו נרטב בגשם חזק והלך לקן הצרעות.
הוא התיז מים גם על הדלעת וצעק:
"הי, טיפשות, אינכן רואות איזו סערת גשם
באה?"
"אז מה נעשה?" שאלו הצרעות.
"תסתתרו בדלעת יבשה זו" יעץ להן אננסי.
הצרעות שמחו ועפו, זו אחרי זו, לתוך הדלעת.
כשכבר הצרעה האחרונה נכנסה לדלעת אננסי
סתם את הפתח בגוש עשבים.
הוא הביא את הדלעת עם הצרעות לנמרה.
עכשיו צריך היה לתפוס את הנחש.
אננסי כרת ביער מקל במבוק ארוך, לקח אתו
קנוקנות של גפן והלך לביתו של הפיתון. הוא
נאמד ליד החלון והתחיל למלמל:
"לא, לא מתאים. אני יודע, הוא ארוך יותר."
הפיתון שמע, יצא מהבית ושאל:
"מה אתה מקשקש שם?"
"התווכחתי עם אשתי, פיתון" ענה אננסי "היא
אומרת שהאורך שלך קטן מהמקל הזה, ואני
טוען שאתה ארוך יותר."
"לשם מה להתווכח. בוא ונבדוק. תן את
הבמבוק" ענה הפיתון.

איך המעדר ברח לים

לפני הרבה זמן היה רק מעדר אחד בעולם, אצל הדרבן קוטוקו. ופעם אננסי עם הדרבן הכינו ביחד גינה. הראשון יצא לשדה העכביש עם המשפחה שלו. הם חפרו את האדמה בסכינים הרבה זמן. הגיע התור של הדרבן. הוא הביא אתו מעדר. והעכביש ראה איך קוטוקו הניף את המעדר, הכה בו באדמה ושר:

"עזור לי מעדר
כי השמש מחממת אותי"

ופתאום המעדר קפץ מכפותיו של קוטוקו והתחיל לקפוץ בשדה. קפץ חח-חח, חח-חח, על רגל אחת ועיבד את האדמה בזריזות. לקראת ערב חפר חלק גדול של השדה. קוטוקו לחש דבר מה והמעדר נעצר. קוטוקו לקח אותו וחזר הביתה.

אננסי שם את המקל על הארץ והנחש נשכב לידו לכל אורכו.
"באמת נראה לי שאתה קצת קצר יותר" אמר אננסי באכזבה.
הפיתון משך את עצמו לכל כוחו.
"תשתדל עוד קצת" עודד אותו העכביש "לקצה אחד הגעת ולשני לא חסר הרבה. חכה, אקשור אתך כדי שלא תחליק."
והעכביש קשר את ראשו של הנחש לקצה אחד של המקל, ואחר כך רץ לקצה השני ושם קשר את הזנב. את הגוף חיבר למקל בקנוקנות כך שהנחש לא יכול כבר לזוז יותר.
כך הוא הביא את הפיתון לנמר.
נשאר עכשיו רק לתפוס את הלאופרד.
אננסי חפר בור עמוק בדרך שבה נהג הלאופרד ללכת למים, וכיסה אותו בענפים.
ובבוקר הלאופרד ישב כבר במלכודת.
"תציל אותי, עכביש" אמר הלאופרד. לא אעשה לך כל רע."
אננסי כופף עץ צעיר אל הבור, הלאופרד קשר את זנבו אל הצמרת ואז העכביש עזב את הענף. העץ התיישר והלאופרד נשאר תלוי עליו עם ראשו למטה.
מאז התחילו לספר סיפורים על העכביש אננסי.

אננסי התחיל לחשוב "למה לי לכופף את הגב. כדאי להשיג את המעדר,
שהוא יעבוד בשבילי."

בא הבוקר. העכביש אננסי נכנס לביתו של קוטוקו, לקח את המעדר
וברח. רץ אל השדה, הניף את המעדר, חכה בו באדמה ושר כפי ששמע
אצל הדרבן:

"עזור לי מעדר
כי השמש מחממת אותי"

המעדר התחיל לקפוץ בשדה. הוא קפץ בזריזות ועדר, רק גושי האדמה
עפו מצד לצד.

אננסי ישב בצד, נח וצחקק "למי יש עוד כלי מוזר כזה?"
המעדר עדר את כל השדה. העכביש שמח ואמר לו "מספיק, די להיום."
אך המעדר לא רצה להפסיק כי העכביש לא ידע את לחש הקסם שהיה
עוצר את העבודה. העכביש ראה איך המעדר עובד כבר בין השיחים, ושם
הענפים מתעופפים. העכביש לא יכול היה לעשות שום דבר. המעדר עדר
ועדר, פינה לעצמו דרך אל הים ושם נעלם.

ואז הוא קנה שני חבלים, קרא לשני בניו לאינטינקום ולצאינה, חגר את החבלים סביב בטנו, קצה אחד החבלים נתן לאינטינקום ואמר לו "לך לקיבי."

קצה של החבל השני נתן לצאינה ואמר לו "אתה תלך לדיזבי. וכשרק יישבו לארוחת החג תתחילו למשוך את החבלים."
"הנה, כך אצליח לאכול בשני המקומות" חשב אננסי והתחיל לחכות מאיזה צד ימשכו את החבל קודם.

אלא שבקיבי ובדיזבי ארוחות החג התחילו בדיוק באותו הזמן!
אינטינקום משך את אביו אליו, לקיבי, וצאינה משך אותו לצד שלו, לדיזבי. בכוח רב משכו הבנים את החבלים אך העכביש לא הגיע לא לזה ולא לזה. בסוף שני הבנים רצו לראות מה קרה לאבא.

הם באו ורואים – אננסי עומד במקום בו עזבו אותו, אך הוא לא דומה לעצמו. הבטן, שאליה קשר את החבלים, נעשתה דקה, דקה כמו חוט. וכזו היא נשארה לעכביש כבר לכל החיים.
הנה למה מובילה חמדנות!

איך העכביש אננסי רצה לסעוד בשני מקומות באותו הזמן.

אתם יודעים למה בטן של העכביש דקה כל כך? כל זה מהחמדנות. מספרים שפעם נערכו שתי חתונות. אחת בעיר קיבי, שניה בדיזבי. ושתיהן באותו יום.

לאיזו מהן אלך?" חשב אננסי והחליט: אני רעב מאוד, ארוץ לשם ולשם. צריך רק לדעת איפה החגיגה מתחילה קודם."
הוא הלך לקיבי ושאל:

"מתי מתיישבים אצלכם לשולחן?"

אבל אף אחד לא ידע לענות לעכביש.

אננסי פנה לדיזבי. אך גם שם אף אחד לא ידע.

וכך אננסי הלך מעיר לעיר. התעייף מאוד, בקושי עוד עמד על רגליו.

איך רקד הכובע על ראשו של אננסי .

ראו את ראשו של אננסי . נכון, הוא קרח. ומספרים שהיו לו פעם שערות על ראשו. והוא איבד אותן כי רצה להראות את עצמו טוב יותר מאחרים. פעם מתה דודתו של אננסי . כל הקרובים התאספו להלוויה והעכביש אומר "לכו אתם ואני אבוא אחר כך."

כולם הלכו ואננסי חשב "כשאגיע לביתה של הדודה, אני רוצה להראות כי אני מתאבל יותר מאחרים. אצטרך להימנע מאוכל כאילו מרוב צער. אז צריך לאכול קודם."

הוא התיישב לשולחן ואכל כל כך הרבה שאחר כך בקושי יכול היה לזוז ממקומו. אז לבש את בגדי האבל ויצא לדרך.

מאוחר בערב התחילו לאכול את ארוחת האבל ואננסי אומר:

"אני לא יכול לאכול. אוכל רק בעוד שבוע.." כולם מסביב השתוממו מאוד. אבל כזה היה העכביש אננסי - אם אכל, אז אכל כמו שלושה, ואם צם, אז צם שלוש פעמים יותר מכל אחד אחר. ולמרות שהיה רעב מאוד רצה שכולם יראו שהוא מתאבל אחרי הדודה יותר מכולם.

ולמחרת אומרים לו:

"תאכל, למה אתה מענה את עצמך?"

אך אננסי מתעקש ועונה:

"לא יכול. אני כל הזמן חושב על הדודה."

כולם אכלו והעכביש רק בלע רוק. וכך עבר היום השלישי.

ובבוקר העכביש נשאר לבד במטבח. על הכיריים התבשלו פולים.

אננסי הציץ לסיר ולא יכול להינתק ממנו. הוא לקח כף גדולה, מילא

בתבשיל וחשב לאכול אותו בהסתר בפינה כלשהי. אלא שאז נשמעו

צעדים. אננסי שם את הפולים לתוך הכובע שלו וחבש את הכובע

לראשו.

למטבח נכנסו חברים, הארנב והברווז.

"תאכל, אננסי" הם אמרו אחרי שראו שהתבשיל מוכן.

"למי אתם חושבים אותי?" נעלב אננסי וקפץ קלות במקום כי הפולים

החמים צרבו את ראשו. הוא התחיל לסובב את הכובע. וכאשר ראה

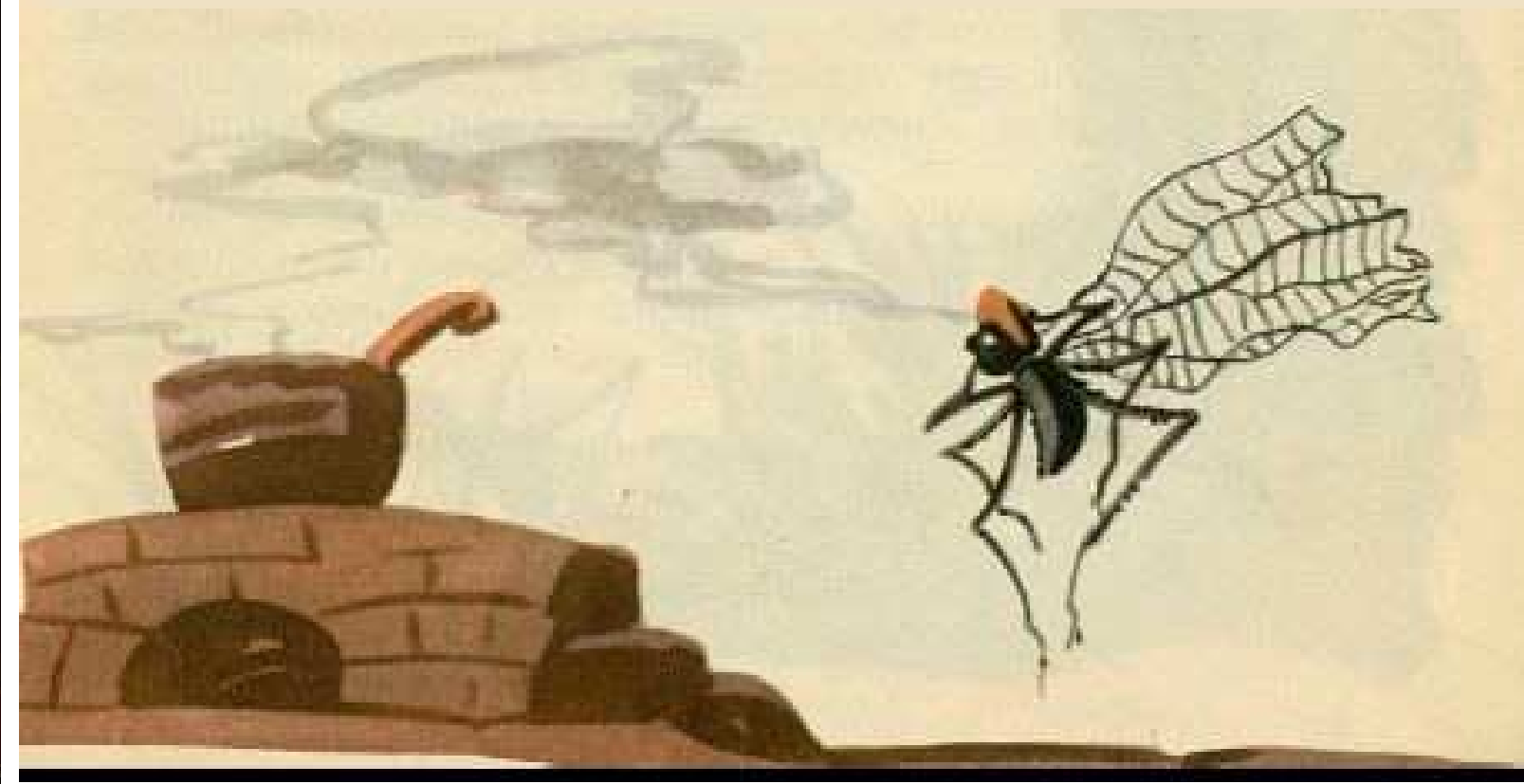
שהחברים מביטים עליו בפליאה אמר בחשיבות:

"עכשיו בכפר שלי מתחילה חגיגת הכובעים, ולכן אני מתרגל נענוע של כובע."

אך הפולים עדיין צרבו את ראשו. אננסי קפץ מכאב, שוב סיבב את

הכובע ואמר:

"הנה, כך רוקדים אצלנו את ריקוד הכובעים!"

תחרות השקרנים

פעם יתוש, פרפר וזבוב יצאו ביחד לציד. הם פגשו ביער את העכביש אננסי והתנפלו עליו. אך העכביש היה חזק מהם והם לא הצליחו להתגבר עליו.

אחרי מאבק ארוך הם נפרדו ואז אננסי שאל:
"למה תקפתם אותי?"

"אנחנו רעבים ואתה נראית חלש" ענו שלושת הציידים.

"לא כדאי לכם להתמודד אתי" אמר אננסי "ואם אתם באמת רעבים נעשה תחרות. אני מציע שנתחיל לספר כל מיני סיפורים, ונאכל את זה שראשון יאשים את המספר בשקר.

היתוש, הפרפר והזבוב הסכימו והפרפר התחיל לספר ראשון:

"כמה ימים לפני שנולדתי אבא שלי שבר רגל ולא יכול היה לעבוד. ואז

קפצתי מהענף, חרשתי את השדה, זרעתי, עישבתי הכל, אספתי את היבול והובלתי למתבן. וכעבור יומיים, כשנולדתי, אבא שלי היה כבר אדם עשיר."

הפרפר, היתוש והזבוב הביטו על העכביש וחיכו שיגיד "זה לא יתכן", אבל הוא רק נע בראשו:
"כן, מעניין מאוד!"

ואננסי התחיל להסתובב, להניע את ראשו, לתלתל את הכובע שלו. הוא התבייש להוריד אותו. ופתאום קרא:
"בכפר שלנו עכשיו חג גדול. אני הולך!"
החברים אמרו:

"אננסי, תאכל לפני שתלך!"

אך אננסי הסתובב במקום ומרוב כאב ורץ מהר לדלת. החברים יצאו למרפסת כדי ללוות אותו ומה הם ראו? העכביש הוריד את הכובע מראשו ובכובע היה לו חופן פולים חמים!

העכביש אננסי התבייש מאוד. הוא לחש לעשבים "תסתירו אותי!"

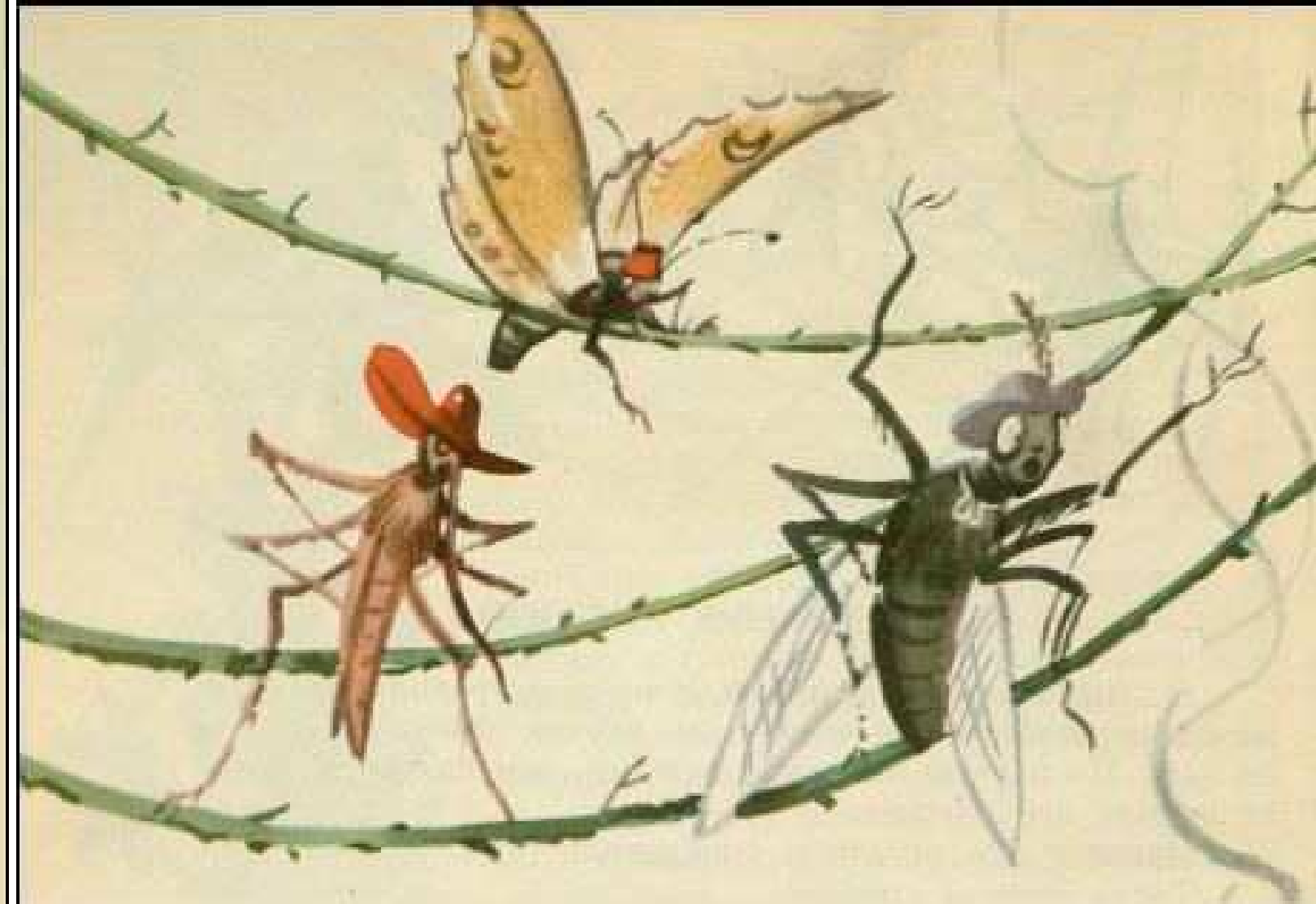
העשבים התנענעו והסתירו אותו בצל שלהם.

ועכשיו העכביש חי תמיד בין עשבים

גבוהים. הוא מתבייש. וראשו קרח כי הפולים החמים שרפו לו את כל השערות.

הגיע תורו של הזבוב.
"פעם, כשצדתי ביער, ראיתי מרחוק אנטילופה. יריתי בה ואחר כך רצתי אחריה. תפסתי אותה, הורדתי את עורה ואז בדיוק הגיע הכדור שיריתי בה קודם. לקחתי את הכדור וטענתי את הרובה מחדש. אז עליתי גבוה על עץ, בניתי מדורה על הענף, טיגנתי את האנטילופה ואכלתי את כולה."
ושוב אננסי הקשיב לסיפור ורק נע בראשו ואמר:
"גם דברים כאלה קורים."

עכשיו בא תורו של אננסי והוא סיפר:
"לפני שנה שתלתי עץ קוקוס" סיפר "תוך חודש הוא הניב פירות והורדתי שלושה אגוזים. פתחתי אחד מהם ושם מצאתי זבוב. באגוז השני היה יתוש ובשלישי פרפר. ומאחר שאני שתלתי את העץ, גם היבול שייך לי. לכן הפרפר, היתוש והזבוב הם שלי. אבל כשרק רציתי לאכול אותם הם עפו וברחו. חיפשתי אותם הרבה זמן ובסוף מצאתי. הנה יושבים עכשיו לפני הזבוב שלי, היתוש שלי והפרפר שלי."
שלושת הציידים שתקו. וכי מה יכלו לענות? אם יגידו "אמת" העכביש יאכל אותם, כי יודו בכך שהם הרכוש שלו. ואם יגידו "שקר" הרי יאכל אותם לפי ההסכם.
הם ישבו ושתקו ואחר כך נאנחו ועפו.
ומאז העכבישים צדים תמיד זבובים, פרפרים ויתושים, כי אננסי כך הרים עליהם.

ואז התחיל לספר היתוש:
"כשהייתי בן ארבע צדתי פיל ורכבתי עליו. תוך כדי טיול פגשתי בלאופרד. הלאופרד רצה לבלוע אותי יחד עם הפיל ופתח רחב את לועו. אבל אני תקעתי לו את ידי פנימה, תפסתי מבפנים בזנבו, משכתי והפכתי את כולו עם הקרב"ים החוצה. אז התברר שזמן מה קודם הלאופרד בלע כבשה. הכבשה קפצה החוצה, הודתה לי, והתחילה ללחך עשב."
ושוב כולם חיכו שהעכביש יגיד "איזה שקרים!" אך הוא רק הניע בראשו.
"כן, קורה" אמר.

אננסי, שלא ציפה לקריאה נרעד והתרגז מאוד.
"איך אתה מעז לעקוב אחרי!"
"אני רוצה לעזור לך" אמר אינטינקום.
"זה כאן לא עניין שלך" רטן אננסי.
"אבל קשה לך לעלות כך על העץ. אם תשים את הכד על הגב ויהיה לך קל יותר לטפס."

אננסי שמע בעצת בנו והעביר את הכד על הגב. הכפות שלו השתחררו והוא עלה מהר לצמרת.
אבל אז עצר והסתכל בפליאה על בנו.
"איך זה יתכן?" חשב "אני נושא כאן כד שלם של חכמה ולא יכולתי לחשוב איך טוב יותר לעלות על העץ!"
הוא התרגז מאוד וזרק את הכד חזרה על הארץ.

מדוע בכל אחד יש גרגיר חכמה

העכביש אננסי חשב את עצמו חכם מאוד. הוא ידע לארוג ולצוד, לבנות גשרים וסכרים. אך הוא מעולם לא התחלק עם מישהו בניסיונו ובחכמתו. ופעם הוא החליט לאסוף את כל חכמת העולם, להסתיר אותה בכד חרס ולא להראות לאף אחד.
זמן רב התהלך אננסי בעולם ואסף כל גרגיר חכמה. וכשהכד היה מלא עד השוליים החליט העכביש להסתיר אותו בצמרת של העץ הגבוה ביותר.
"ונראה שמישהו יצליח להגיע ולהשיג אותו!" חשב.
העכביש בחר את העץ הכי גבוה, חדק חזק מאוד את הכד לבטן שלו, והתחיל לעלות על העץ. קשה היה לו לטפס כך, כי הכד הפריע להחזיק את הגזע והעכביש אוט-אוט היה נופל למטה.
ואת זה ראה בנו אינטינקום. הרבה זמן הוא הסתכל על אננסי מטפס ובסוף לא התאפק:
"שמע אבא!"

הכד נפל מגובה רב ונשבר לחלקיקים
קטנים. כל החכמה שהעכביש אסף
לתוך הכד התפזרה לכל הצדדים.
באו האנשים וכל אחד לקח לעצמו
גרגיר חכמה.
לכן גם החכמה לא יושבת רק בבן אדם
אחד. בכל אחד אפשר למצוא גרגיר.
ואם תפגשו אדם טיפש סימן שהוא
התעצל ללכת למקום בו נשבר הכד
והתפזרה החכמה.
"ראש בודד לא יכול להתייעץ עם עצמו"
אומרים אנשי השבט אשנטי כשנזכרים
בסיפור הזה.

